

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/117/2023
Identifikačné číslo spisu:	8715208650
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8715208650.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z. E., narodeného XX. B. XXXX, N. R., R. F. XXXXX, zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Marcelou Martinkovičovou, Poprad, Nám. sv. Egídia 95, IČO 50 672 720, proti žalovanému Mestu Poprad, Poprad, Nábrežie Jána Pavla II. 2802/3, zastúpenému Beňo & partners advokátska kancelária, s.r.o., Poprad, Nám. sv. Egídia 40/93, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 14C/85/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 31. januára 2023 sp. zn. 2Co/20/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 31. januára 2023 pod č. k. 2Co/20/2022-332 z r u š u j e a v e c mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Súd prvej inštancie (v poradí druhým rozsudkom) určil, že žalobcovi patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností bez právneho dôvodu žalovaným, a to pozemkov - parc. č. C KN XXX/X- ostatné plochy o celkovej výmere 1 044 m² a parcely č. C KN - XXX/X - zastavané plochy a nádvoría o celkovej výmere 137 m² a parcely E KN XXX/X - ostatné plochy o výmere 134 m² evidovaných na LV č. XXXX, k.ú. S., zo strany žalovaného. Súd prvej inštancie vo veci rozhodol medzitýmnym rozsudkom a vec právne posúdil podľa § 451 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, § 456 Občianskeho zákonníka, § 3d a nasl. zákona č. 135/1961 Zb. a § 1 a nasl. zákona č. 66/2009 Z.z. Uviedol, že v danom prípade bola žaloba podaná na splnenie povinností podľa § 137 písm. a) CSP a nie určovacia žaloba. Podľa obsahu v súlade s § 124 ods. 1 CSP ide o žalobu o plnenie - zaplatenie sumy predstavujúcej bezdôvodné obohatenie, pričom žalobca žiadal, aby súd najskôr medzitýmnym rozsudkom rozhodol o základe nároku, či žalobcovi patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia alebo nepatrí. Z tohto dôvodu nie je potrebné preukazovať naliehavý právny záujem na podanej žalobe. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že žalobca má právo nárok uplatniť podľa § 3 ods. 3 zákona č. 66/2009 Z.z. s tým, že aj keby súd nárok kvalifikoval podľa tohto zákona, nemá právomoc poskytnúť žalobcovi náhradný pozemok. Finančnú náhradu je možné poskytnúť v prípade, ak sú splnené podmienky podľa § 3 ods. 3 tohto zákona, keď nie je možné poskytnúť náhradný pozemok. Nárok na finančnú náhradu by preto bolo potrebné zamietnuť ako nárok predčasne uplatnený. Ďalej zdôraznil, že na vznik osobitného záväzku z bezdôvodného obohatenia sa vyžaduje kumulatívne splnenie

zákonných predpokladov. Prvým predpokladom je vznik majetkovej výhody, či prospechu, vyjadriteľný všeobecným peňažným ekvivalentom. Pojemným znakom tohto stavu však musí byť absencia relevantného právneho dôvodu vzniku tohto obohatenia. Faktický stav majetkovej nerovnováhy subjektov právnych vzťahov, teda pojmovo vyžaduje bezdôvodnosť tohto stavu. Na vznik právneho vzťahu z bezdôvodného obohatenia však nestačí existencia objektívnej skutočnosti vzniku majetkovej výhody určitého subjektu práva bez právneho dôvodu. Toto obohatenie musí ísť na úkor iného subjektu práva. Podľa súdu prvej inštancie konanie žalovaného vykazuje znaky zakázané ust. § 451 ods. 1 OZ. Tým, že žalobca ako vlastník pozemku nemôže užívať pozemok dochádza v dôsledku užívania stavby k bezdôvodnému obohateniu žalovaného na úkor žalobcu, a to aj za žalované obdobie od 13. júla 2013 do 13. júla 2015. Prvoinštančný súd mal za preukázané, že žalobca je vlastníkom sporných parciel uvedených vo výroku rozsudku, pričom za sporné obdobie ich riadne neužíval, pričom v danom období tieto parcely užívalo žalované Mesto Poprad. Preto medzitýmnym rozsudkom priznal žalobcovi právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností a výška tejto náhrady nie je okolnosťou právnou, ale odbornou, preto pokiaľ nedôjde k dohode medzi stranami sporu nebude možné ju bez znaleckého dokazovania určiť, pokiaľ ide o konkrétny rozsah.

2. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Prešove (v poradí druhým rozhodnutím) (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol. Žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je opodstatnené. Ako vyplýva z vykonaného dokazovania žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX, k.ú. S., parcela CK N č. XXX/X - ostatná plocha vo výmere 1 044 m², parcela CK N č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 137 m², ako aj parcely CK N č. XXX/X - ostatná plocha vo výmere 134 m². Podľa žalobcu žalovaný užíva tieto nehnuteľnosti bez právneho dôvodu, keď nebolo preukázané, aby sa na týchto pozemkoch nachádzali miestne komunikácie, ktoré by boli zaradené do cestnej siete. Nebolo však sporné, že na pozemkoch žalobcu, resp. ich častiach sú tieto stavby umiestnené a ich vlastníkom je žalovaný, keďže práve od tohto subjektu žalobca požaduje náhradu za užívanie pozemkov titulom bezdôvodného obohatenia.

4. Podľa žalovaného stavby predmetných miestnych komunikácií boli zriadené v období 60 - tich rokov minulého storočia a pri posudzovaní otázky, či ide o neoprávnenú stavbu je potrebné vychádzať z právnej úpravy platnej v okamihu vzniku stavby ako veci v právnom zmysle.

5. Zákon č. 66/2009 Z.z. je špeciálny právny predpis a jeho prijatie bolo vyvolané potrebou vo verejnom záujme zabezpečiť obciam, mestám a vyšším územným celkom právny rámec umožňujúci im nadobudnúť vlastníctvo k pozemkom pod stavbami, ktoré na ne štát delimitoval bez akéhokoľvek právneho vzťahu k týmto pozemkom. Zámerom zákonodarcu bolo súčasne zabezpečiť obciam právny vzťah k takýmto pozemkom priamo zo zákona - zriadením vecného bremena, a to do času definitívneho usporiadania vlastníckych vzťahov. Ide o riešenie atypickej situácie spôsobenej historickým vývojom. Nezapríčinili ju ani obce ani vlastníci pozemkov a pri aplikácii tohto právneho predpisu je potrebné hľadať vyvážené riešenie, niekedy možno i za cenu určitého odklonenia sa od tradičných náhľadov na niektoré právne inštitúty. Pre aplikáciu tohto právneho predpisu sú rozhodujúce dve podmienky, a to existencia stavby vo vlastníctve obce, nachádzajúcej sa na pozemku a spôsob nadobudnutia stavby - delimitáciou zo štátu na obec. Zákon č. 66/2009 Z.z. sa teda vždy bude vzťahovať na pozemok pod stavbou - zastavaný stavbou nadobudnutou obcou delimitáciou bez ohľadu na to, o aký druh stavby ide, teda pozemné stavby i inžinierske stavby. Nevzťahuje sa však na usporiadanie vlastníctva k pozemkom pod stavbami, ktoré obec nadobudla akýmkoľvek iným spôsobom, napríklad kúpou, darovaním a podobne.

6. Čo je stavbou definuje § 43 zákona č. 50/1976 Zb., ďalej len stavebný zákon s tým, že ide o stavebnú konštrukciu postavenú stavebnými prácami zo stavebných výrobkov, ktorá je pevne spojená so zemou, alebo ktorej osadenie vyžaduje úpravu podkladu. V ideálnom prípade je v delimitačnom protokole (t. j. v protokole o odovzdaní a prevzatí majetku štátu do vlastníctva obce), stavba ako aj pozemok pod stavbou

dostatočne špecifikovaný. V prípadoch chýbajúcej dokumentácie stavby je vhodné pre možnosť užívania stavby a nakladania so stavbou dať si vypracovať i dokumentáciu skutočného realizovania stavby, alebo zjednodušenú dokumentáciu skutočného realizovania stavby (tzv. pasport stavby). V tejto súvislosti treba poukázať na to, že všetky stavby postavené pred 1. októbrom 1976 sa (bez ďalšieho) považujú za legálne, aj keď nie sú dostupné žiadne doklady o ich povolení (Komentár Zákona o majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, nakladateľ: Wolters Kluwer, s.r.o., Bratislava, dátum vydania 2019, autor Jana Gallová). V súvislosti s namietanou zastavanosťou pozemkov žalobcu, miestnymi komunikáciami, a to cestou a chodníkmi, žalovaný v priebehu konania predložil doklady - súpis miestnych komunikácií - ciest a chodníkov nachádzajúcich sa v S., na ulici T.Á., aktuálne ulica M. R., so zdôraznením, že tieto stavby boli realizované postupne od roku 1956 a k 30. novembru 1983 bol vykonaný ich inventárny súpis bývalým MsNV - odborom Miestneho hospodárstva, obchodu, dopravy a poľnohospodárstva v Poprade (č. l. 126 a 127). Podľa obsahu hospodárskej zmluvy z 1. júna 1976 touto bola prevádzaná správa národného majetku odovzdávajúcou organizáciou Technické služby mesta Poprad, preberajúcej organizácii - MsNV Poprad - odbor MHOD a predmetom prechodu správy boli okrem iného komunikácie, a to cesty a chodníky v určených zostatkových hodnotách (č. l. 128). Zároveň register inventárnych kariet základných prostriedkov bývalého MsNV v Poprade - odbor MHOD obsahuje aj stavbu miestnej komunikácie na bývalej ulici T. v S. (inventárne č. X/XXX - B.), spolu s chodníkom na tejto ulici, evidovaným pod inventárnym č. X/XXX - L., ako to vyplýva z inventárneho súpisu týchto stavieb nachádzajúceho sa na č. l. 130 a 131. Asfaltová komunikácia na ulici M. R. je vedená v evidenčnej karte hmotného a nehmotného investičného majetku žalovaného, druh majetku - stavby dopravné s dátumom zaradenia 31. decembra 1976, v intraviláne mesta Poprad (č. l. 132). Technické služby mesta Poprad dlhodobo evidovali v tzv. pasporte stavieb č. XaX, XaX miestnu komunikáciu na ulici T. (č.l. 133), a chodníky realizované na tejto ulici výstavbou bývalého MsNV Poprad (č.l. 134).

7. Miestne komunikácie prešli do vlastníctva obcí účinnosťou zákona č. 160/1996 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 135/1961 Z.z. o pozemných komunikáciách (cestný zákon), ktorý nadobudol účinnosť dňom 1. júla 1996. Miestna komunikácia na ulici M. R. bola stavebne realizovaná skôr ako nadobudol účinnosť stavebný zákon (1. októbra 1976), odhadovaný čas výstavby je daný obdobím 50. - 60. - tých rokov minulého storočia, keď kompletná stavebná dokumentácia zachovaná nie je. Táto sporná stavba miestnej komunikácie a chodníkov na ulici M. R. v S. však bola evidovaná v pasporte miestnych komunikácií z roku 1980 ako miestna komunikácia T., vrátane chodníka prislúchajúceho k tejto miestnej komunikácii (rozsudok Krajského súdu Prešov sp. zn. 8Sa/51/2018). Ako však už bolo spomínané, stavby zriadené pred 1. októbrom 1976 sa považujú za legálne aj v prípade absencie dokladov o ich povolení.

8. V sporoch, v ktorých časový odstup od rozhodnej skutočnosti podstatne prekračuje vydržacie lehoty, alebo lehoty skartačné, nie je na mieste extenzívnym spôsobom spochybňovať, či otvárať záležitosti, ktoré pred mnohými desaťročiami založili právne vzťahy, čo platí rovnako pri spochybňovaní zákonnosti správneho (administratívneho) rozhodnutia o vyvlastnení, vrátane postupu správneho orgánu v konaní, ktoré jeho rozhodnutiu predchádzalo, preto pokiaľ niekto tvrdí, že sa určité veci v dávnej dobe neuskutočnili obvyklým, či úradným postupom je dôkazné bremeno o tom, že v danom prípade tomu tak nebolo na ňom, teda na žalobcovi a nie na žalovanom (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/222/2019). Vychádzajúc z uvedeného bolo potrebné konštatovať, že žalovaný v konaní predložil všetky jemu dostupné dôkazy týkajúce sa spôsobu nadobudnutia stavieb - miestnej komunikácie a chodníkov, ktoré sa nachádzajú na pozemkoch žalobcu na ulici M. R. v S. a ktoré je v zmysle uvádzaných záverov potrebné kvalifikovať ako stavby povolené.

9. Zákom č. 66/2009 Z.z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu a obce na vyššie územné celky, došlo s účinnosťou od 1. júla 2009 k zriadeniu vecného bremena na pozemky zastavané komunikáciami a užívanie pozemkov zastavaných komunikáciami nie je od účinnosti tohto zákona bez právneho dôvodu (rozsudok Krajského súdu Prešov, sp. zn. 1Co/79/2012). Nadobudnutím účinnosti článku I. zákona č. 66/2009 Z.z. došlo k vzniku práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (na strane vlastníka stavby) i k paralelnému vzniku

súvisiacej povinnosti výkon takéhoto práva strpieť (na strane vlastníka pozemku pod stavbou). Vlastník stavby sa ex lege stáva oprávneným užívateľom pozemku, čo vylučuje možnosť domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia za jeho užívanie, keďže v takom prípade ide o finančnú náhradu za vznik vecného bremena (rozsudok Krajského súdu Prešov sp. zn. 21Co/36/2017).

10. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. K obmedzeniu vlastníka takého pozemku došlo jednorazovo a sledovalo cieľ predísť možnosti, že vzťah vlastníka pozemku a vlastníka stavby zostane neupravený. Právo na náhradu za vecné bremeno má vlastník zaťaženého pozemku, ktorý nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena, teda ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z.z. k 1. júlu 2009. Za tejto situácie odvolací súd zdôraznil, že žiadaný nárok je potrebné právne kvalifikovať v zmysle predpokladov citovaného ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. Iba vlastníkovi zaťaženého pozemku, ktorý nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena, teda ku dňu účinnosti zákona o niektorých opatreniach pri majetkovoprávných usporiadaniach pozemkov pod stavbami, alebo ku dňu zániku existencie prípadného zmluvného práva, patrí primeraná náhrada podľa všeobecných zásad upravujúcich inštitút vecného bremena, determinovaná proporionalitou a vyvažovaním hodnoty vlastníckeho práva a hodnoty verejného záujmu. Z obsahu LV č. XXXX k.ú. S. plynie, že žalobca nadobudol predmetné nehnuteľnosti do svojho vlastníctva titulom kúpnej zmluvy zo dňa 25. novembra 2014 V5119/2014, žiadosť o zápis geometrického plánu 46/2015, R752/2015, Z5383/15 a darovacou zmluvou zo dňa 10. augusta 2015 V3082/2015, žiadosť o zápis do geometrického plánu 46/2015, R752/15, Z3853/15. Vzhľadom na uvedené nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností žalovaným v dobe od 13. júla 2013 do 13. júla 2015 daný nie je.

11. O náhrade trov celého konania strán sporu bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1, 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Žalovanému ako úspešnej strane sporu v konaní patrí náhrada vzniknutých trov, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie postupom podľa § 262 ods. 2 CSP.

12. Proti predmetnému rozsudku podal dovolanie žalobca. Dovolanie podal z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

12.1. K dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že odvolací súd v odvolacom konaní bez vydania uznesenia o doplnení dokazovania prekročil únosnú mieru nerešpektovania zásad rovnosti strán, kedy si na základe svojvôle doplnil dokazovanie strán, bez návrhu strán o vágne závery rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 21Co/36/2017 a z týchto vyvodil že stavba na pozemkoch žalobcu je miestnou komunikáciou a bola zriadená v období šesťdesiatych rokov minulého storočia a je potrebné vychádzať len z otázky či sa jedná o neoprávnenú stavbu podľa právnej úpravy platnej v okamihu vzniku stavby, ako veci v právnom zmysle. Uvedená prekročená únosná miera porušenia procesných práv žalobcu je zachytená v bode 14. rozsudku odvolacieho súdu, obdobne v odsekoch 17. a 18. odôvodnenia, táto má za následok porušenie práva na spravodlivý proces a odňatie procesného práva žalobcu vyjadrovať sa k dokazovaniu, ktoré bolo vykonané bez návrhu.

12.2. V predmetných odsekoch odvolací súd uvádza, že žalovaný v priebehu konania predložil doklady - súpis miestnych komunikácií - ciest a chodníkov nachádzajúci sa v Poprade so zdôraznením, že tieto stavby boli realizované postupne od roku 1956 a k 30. novembru 1983 bol vykonaný ich inventárny súpis bývalým MNsV - odborom miestneho hospodárstva, obchodu dopravy, poľnohospodárstva v Poprade. Podľa názoru odvolacieho súdu je v tomto inventári asfaltová komunikácia na ulici M. R. vedená v evidenčnej karte hmotného a nehmotného investičného majetku žalovaného, druh majetku - stavby dopravné a dátum zaradenia 31. decembra 1976 v intraviláne mesta Poprad.

12.3. Na základe takto vykonaného dokazovania odvolacím súdom bolo žalobcovi odopreté právo na vyjadrenie k dokazovaniu, ktoré nebolo predmetom dokazovania pred súdom prvej inštancie a ktoré sám odvolací súd vykonal bez práva na vyjadrenie zo strany žalobcu. Žalobca disponoval rozhodnutím mesta Poprad č. 86972/9919/2018 - OSP-Vo zo dňa 29. novembra 2018, ktorým Mesto Poprad zaradilo asfaltovú plochu na pozemkoch, ktoré sú objektom bezdôvodného obohatenia v žalobe do siete miestnych komunikácií. Uvedené sa stalo až na základe tohto rozhodnutia, ktorým podľa § 104 ods. 2 Stavebného zákona a § 3a ods. 4 zákona č. 135/1961 Zb. cestného zákona žalovaný ako cestný správny

orgán overil zjednodušenú dokumentáciu skutočného realizovania stavby (pasport stavby). Do 18. novembra 2018 teda nebola uvedená asfaltová plocha zaradená do centrálnej evidencie pozemných komunikácií vo vlastníctve žalovaného podľa § 3h ods. 3 Cestného zákona.

12.4. Podľa žalobcu odvolací súd pochybil v tom, že si prisvojil argumentáciu žalovaného a túto zobral za objektívny fakt, bez podkladov cestných správnych orgánov, ktoré majú za následok povolenie a vznik pozemnej komunikácie. Je predsa prirodzené, že líniové stavby, ktorými sú pozemné komunikácie nevznikajú len na základe delimitačných protokolov ale v prvom rade na základe rozhodnutí o povolení stavby podľa príslušných cestných predpisov. Nakoľko sa v konaní pred súdom prvej inštancie táto skutočnosť nedokazovala a nijako nerozporela, nemohol a ani nemal dôvod všeobecne platnú informáciu o vzniku a časovej následnosti existencie formálnej miestnej komunikácie žalobca v konaní pred Krajským súdom túto rozporovať. Dal do pozornosti, že akokoľvek v rozhodnom období, t.j. od 13. júla 2013 - 13. júla 2015, v ktorom si uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, neexistoval ani najmenší náznak centrálnej evidencii pozemných komunikácií, ktorú viedol miestny cestný správny orgán - žalovaný o tom, že uvedená asfaltová plocha je miestna komunikácia. Takáto informácia je verejne dostupná až od konca roka 2018 na základe rozhodnutia žalovaného - overenia zjednodušenej dokumentácie skutočnej realizácie stavby - passport stavby č. 86972/9919/2018-OSP-Vo zo dňa 29. novembra 2018.

12.5. Krajský súd pokiaľ aj chcel vykonávať takéto dokazovanie, si mal vyžiadať informácie podľa § 3h ods. 5 Cestného zákona z evidencie, ktorou je v súčasnosti na základe poverenia ministerstva Slovenská správa ciest, z ktorej by zistil na webovom sídle ministerstva alebo právnickej osoby zriadenej ministerstvom, odkedy je uvedená miestna cesta zaradená do siete miestnych komunikácií. Uvedené má za následok hrubú logickú chybu majúcu za následok celý nesprávny myšlienkový koncept odvolacieho súdu, a teda porušenie práva na spravodlivý proces, keď je zrejmé, že miestna komunikácia vznikla až právoplatnosťou rozhodnutia č. 86972/9919/2018-OSP-Vo zo dňa 29. novembra 2018 a preto nemohla vzniknúť v rozhodnom období do 30. júla 2015. Z tohto hľadiska v rozhodnom období sa nemohol na uvedenú asfaltovú plochu používať právny režim zákona č. 66/2009 Z.z. Takisto namietal vo vzťahu k bodu 25. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, že súd síce argumentuje, že žalobca nadobudol vlastnícke právo k pozemkom, ktoré sú predmetom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia na základe kúpnej zmluvy dňa 25. novembra 2014 a darovacej zmluvy zo dňa 10. augusta 2015, avšak tieto zmluvy, ktoré boli založené v súdnom spise nedočítal dokonca a bez ďalšieho sa spoliehal, že obsahom týchto zmlúv je len prevod vlastníckeho práva. Na základe takto nedôsledne vykonaného dokazovania dospel k nesprávnym záverom, že žalobca si nemôže uplatňovať svoj nárok od doby 13. júla 2013 do 13. júla 2015, keďže vlastnícke práva nadobudol až pri jednej zmluve povolením vkladu uvedených zmlúv, ktoré nastalo až v roku 2015. Pokiaľ by sa odvolací súd podrobne oboznámil so spisom, tak by zistil, že zo zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 22. júna 2015, ktorá je súčasťou spisu vyplýva, že na žalobcu bolo z právneho predchodcu postúpené aj právo na vydanie bezdôvodného obohatenia.

12.6. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedol, že Najvyšší súd SR v rozhodnutí 10Sžo/61/2016 zo dňa 20. júna 2016 uviedol, že nie každá asfaltová plocha je miestnou komunikáciou v zmysle § 2 ods. 2 písm. g) zákona č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke, prípadne § 4b ods. 1 zákona č. 135/61 Zb. Cestného zákona. Odvolací súd sa odchýlil od ustálených právnych názorov najvyššieho súdu, že vlastníkov pozemku pod miestnou komunikáciou patrí nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia ako subjektívne právo, kde sa vlastník komunikácie obohacuje na úkor vlastníka pozemku tým, že užíva jeho pozemok zadarmo.

12.7. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ uviedol, že sa zároveň dovoľáva odpovede na otázku, ktorá nebola riešená dovolacím súdom a to otázka výkladu neprípustnosti použitia ustanovení zákona č. 66/2009 Z.z. podľa článku 1 § 1 ods. 3 zákona č. 66/2009 Z.z. V zmysle článku 1 § 1 ods. 3 zákona č. 66/2009 Z.z. tento zákon sa nevzťahuje na usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami, ktoré slúžia na podnikateľské účely. V priebehu celého konania sa žalobca odvoláva na ustanovenie § 1 ods. 3 zákona č. 66/2009 Z.z., že tento zákon sa nevzťahuje na majetkovoprávne usporiadanie na pozemky pod stavbami, ktoré sa používajú na podnikateľské účely. Na základe uvedeného bol aj rozsudkom Okresného súdu Poprad 17C/40/2017-532 zo dňa 7. decembra 2022 v konaní, v ktorom sa žalobca domáhal vydania bezdôvodného obohatenia žalovaným za užívanie identických parciel patriacich žalobcovi žalovaným za obdobie od 14. júla 2015 - 24. augusta 2017 rozhodnuté tak, že žaloba je dôvodná s tým, že o výške nároku a o náhrade nákladov konania súd

rozhodne v konečnom rozsudku. Zodpovedanie uvedenej otázky dovolacím súdom považoval za zásadné okrem iného aj z dôvodu zaviazania nižších súdov povinnosťou v každom obdobnom prípade skúmať apriori či v tom - ktorom prípade je možné aplikovať zákon č. 66/2009 Z.z. po prvotnom vyhodnotení, či predmetná komunikácia neslúži na podnikateľské účely. V uvedenom prípade je od počiatku známe, že asfaltovú plochu nachádzajúcu sa na pozemkoch žalobcu, bezdôvodné užívanie ktorých žalovaným tvorí predmet tohto sporu využíva žalovaný nie ako prístupovú cestu, ale výhradne na podnikateľské účely a to za účelom výberu parkovného. Vzhľadom na uvedené žiadal rozsudok Krajského súdu v Prešove zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň si uplatnil aj náhradu trov dovolacieho konania.

13. K dovolaniu podal písomné vyjadrenie žalovaný. Mal za to, že odvolací súd vec správne právne posúdil. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces na strane žalobcu. Otázka či stavba na pozemkoch žalobcu je, alebo nie je miestnou komunikáciou bola predmetom tak prvostupňového ako aj odvolacieho konania. Žalobca mal možnosť vyjadriť sa k predloženým dôkazom počas konania na súde prvej inštancie a následne v rámci odvolacieho konania. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedol, že toto sa opiera o všeobecné uvedenie rozhodnutia NS SR sp. zn. 10Sžo/61/2016 zo dňa 20. júna 2016. Odôvodnenie uvedeného dovolacieho dôvodu, tak ako ho formuloval žalobca nespĺňa náležitosti podľa § 432 ods. 2 CSP. Žalobca žiadnym spôsobom nepoukázal na právne posúdenie veci, ktoré považuje za nesprávne a rovnako neuviedol v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Tento dovolací dôvod je teda neopodstatnený.

13.1. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalovaný uviedol, že ani v tomto prípade žalobca neuviedol právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Nad rámec uviedol, že odvolací súd sa správne vysporiadal s otázkou právneho režimu stavieb - miestnej komunikácie a chodníkov, ktoré sa nachádzajú na pozemkoch žalobcu na ulici M. R. v S.. Rovnako považoval za správny názor, že ide o stavby povolené, na ktoré sa uplatňuje zákon o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a to zákon č. 66/2009 Z.z.. Vzhľadom na uvedené považuje dovolanie za nedostatočne odôvodnené dovolacími dôvodmi a nedôvodné v celom rozsahu, navrhuje súdu, aby bolo odmietnuté, resp. zamietnuté ako nedôvodné a aby bol žalobca zaviazaný na náhradu trov dovolacieho konania.

14. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania, (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné, a preto treba rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť.

15. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

16. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

17. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

18. V posudzovanom prípade dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

19. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo

veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

21. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

22. Dovolateľ vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP namietal, že odvolací súd podľa obsahu dovolania vykonal svojvoľné dokazovanie a žalobcovi bolo odopreté právo na vyjadrenie sa k nemu, doplnil dokazovanie bez návrhu strán len na základe rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21Co/36/2017 a konštatoval, že stavba na pozemkoch žalobcu je miestnou komunikáciou a bola zriadená v období šesťdesiatych rokov minulého storočia, je potrebné vychádzať len z otázky či sa jedná o neoprávnenú stavbu podľa právnej úpravy platnej v okamihu vzniku stavby ako veci v právnom zmysle slova.

23. Podľa § 383 CSP odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní.

24. Podľa § 384 ods. 1 - 4 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

(2) Odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich nevykonala súd prvej inštancie, hoci ich strana navrhla.

(3) Odvolací súd môže doplniť dokazovanie za podmienok uvedených v § 366.

(4) Aj bez návrhu môže odvolací súd vykonať dôkazy na zistenie, či sú splnené procesné podmienky.

25. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

26. Odvolací súd v bode 4. odôvodnenia rozsudku konštatoval, že v zmysle zásad vyjadrených v § 379 a nasl. CSP preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je opodstatnené. V bode 5. odôvodnenia zároveň konštatoval, že ako vyplýva z vykonaného dokazovania žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX, k. ú. S., parcela C KN č. XXX/X - ostatná plocha vo výmere 1044 m², parcela C KN č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie

vo výmere 137 m² ako aj parcely CK N č. XXX/X - ostatná plocha vo výmere 134 m². Zároveň z ďalších bodov odôvodnenia, a to bodov 16.. a nasl. vyplýva, z akých vykonaných dôkazov v predmetnej veci odvolací súd vychádzal.

27 V súlade s ust. § 388 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie. Ak nie je možné rozhodnutie potvrdiť, pretože odvolanie je úplne alebo sčasti dôvodné a zároveň tu nie sú dané dôvody pre zrušenie rozhodnutia, je povinnosť odvolacieho súdu preskúmať skutkovú i právnu stránku veci a meritórne rozhodnúť. Pokiaľ odvolací súd zistí, že odvolanie je opodstatnené z dôvodov nedostatočného, neúplného alebo nesprávneho zistenia skutkového stavu veci, či nesprávneho vyhodnotenia vykonaného dokazovania a zároveň nezistí existenciu dôvodu na zrušenie rozsudku, prípadne už rozsudok zrušiť nemôže (§ 390 CSP, čo bol aj daný prípad), je jeho povinnosťou zadovážiť si rovnocenný skutkový základ pre svoje rozhodnutie (hoci v bode 26. odôvodnenia konštatuje nesprávne právne posúdenie). To pre odvolací súd znamená zopakovať alebo doplniť dokazovanie v zmysle ust. § 384 CSP.

28. V prejednávanej veci dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobcovi patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie špecifikovaných nehnuteľností bez právneho dôvodu žalovaným a rozhodol tzv. medzitýmnym rozsudkom, pričom vec právne posudzoval podľa § 451 ods. 1, 2 OZ, § 456 Občianskeho zákonníka, § 3d a nasl. zákona č. 135/1961 Zb., § 1 a nasl. zákona č. 66/2009 Z.z. Žalobcovi medzitýmnym rozsudkom priznal právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 13. júla 2013 do 13. júla 2015.

29. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k odlišnému právnomu záveru a to, že v predmetnom prípade žalovaný v konaní predložil všetky jemu dostupné dôkazy týkajúce sa spôsobu nadobudnutia stavieb miestnej komunikácie a chodníkov, ktoré sa nachádzajú na pozemkoch žalobcu na ulici M. R. v S. a ktoré je v zmysle uvádzaných záverov potrebné kvalifikovať ako stavby povolené, pričom ďalej konštatoval, že zákonom č. 66/2009 Z.z. došlo s účinnosťou od 1. júla 2009 k zriadeniu vecného bremena na pozemky zastavané komunikáciami a užívanie pozemkov zastavaných komunikáciami nie je od účinnosti tohto zákona bez právneho dôvodu. Vlastník stavby sa ex lege stáva oprávneným užívateľom pozemku čo vylučuje možnosť domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia za jeho užívanie, keďže v takom prípade ide o finančnú náhradu za vznik vecného bremena (rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21Co/36/2017). Finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorázová a nemá charakter tzv. opakovaného plnenia. Žalobca nadobudol nehnuteľnosti do svojho vlastníctva titulom kúpnej zmluvy dňa 25. novembra 2014 a darovacou zmluvou zo dňa 10. augusta 2015 a vzhľadom na uvedené nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti žalovaným za uvedené obdobie daný je.

30. Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd vo svojom rozhodnutí konštatuje, že vykonával dokazovanie, pričom v bode 4. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu je uvedené, že vec prejednal bez nariadenia pojednávania. Ak sa má vykonať pred odvolacím súdom dokazovanie, je potrebné pojednávanie nariadiť. Touto úpravou sa sleduje dôsledné rešpektovanie procesných práv strán sporu. Z hľadiska skutkového stavu možno uviesť, že pokiaľ odvolací súd vychádza z iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje aj na ustálenú judikatúru, podľa ktorej predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/131/2009). Povinnosť zopakovať v potrebnom rozsahu dokazovanie na základe, ktorého dospeje k skutkovému stavu odlišnému od skutkového stavu zisteného prvoinstančným súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danom spore vyjadruje aj nález Ústavného súdu SR z 9. septembra 2014 a to sp. zn. II. ÚS 506/2013, podľa ktorého nález „odvolací súd musí zopakovať dôkazy vykonané súdom prvej inštancie, ak vykonané dôkazy mali byť podľa názoru druhostupňového súdu hodnotené odlišne, ako sa stalo v konaní pred súdom prvej inštancie“.

31. V tomto spore ako už bolo vyššie konštatované odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol z vyššie uvedených dôvodov. Z obsahu spisu je zrejmé, že odvolací súd, hoci dospel k odlišnému skutkovému stavu ako súd prvej inštancie a od jeho skutkových záverov sa odklonil, nenariadil pojednávanie a nezopakoval, resp. nedoplnil dokazovanie v potrebnom rozsahu. Namiesto nariadenia pojednávania iba oboznámil verejné vyhlásenie napadnutého rozsudku na deň 31. januára 2023 na úradnej tabuli súdu a webovej stránke súdu. Takouto procedúrou prejednávania odvolací súd pred vydaním konečného rozhodnutia postupoval v rozpore s § 383, § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP ako aj ustálenou judikatúrou. Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že v dôsledku procesného postupu odvolacieho súdu takto došlo k porušeniu práv žalobcu na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Zistená procesná vada konania zakladá prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

32. Dovolateľ prípustnosť dovolania odôvodňoval aj s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Z povahy dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 420 písm. f) CSP sa dovolací súd zaoberal najprv týmto dôvodom a zistil, že k porušeniu práv žalobcu na spravodlivý proces došlo, vyššie uvedeným postupom odvolacieho súdu. Keďže dovolací dôvod uplatnený podľa § 420 písm. f) CSP bol dôvodný, dovolací súd sa v ostatnom nezaoberal dovolacími námietkami uplatnenými v § 421 CSP, pretože by to bolo neefektívne. Existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 CSP zakladá totiž nielen prípustnosť, ale zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania (uznesenie veľkého senátu Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. marca 2018 sp. zn. 1VCdo/1/2018).

33. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

34. Podľa § 453 ods. 3 CSP, ak dovolací súd zruší rozhodnutie a vec vráti odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania.

35. Podľa § 455 CSP, ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu.

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.